

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาล ตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาขอเสนอสรุป อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ ตามลำดับ ดังนี้

1. สรุปผลการศึกษา
2. อภิปรายผลการศึกษา
3. ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

จากการศึกษา เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ปรากฏผลการศึกษา ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษา พบว่า

1.1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.86$; $\sigma = 0.26$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\mu = 3.39$; $\sigma = 0.30$) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\mu = 2.76$; $\sigma = 0.37$) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\mu = 2.66$; $\sigma = 0.31$) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\mu = 2.62$; $\sigma = 0.31$) และเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า

1.1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.39$; $\sigma = 0.30$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ประชาคมเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นในชุมชนต่อเทศบาล ($\mu = 3.60$; $\sigma = 0.59$) ประชาคมได้

เสนอโครงการในการจัดทำงบประมาณประจำปีของเทศบาล ($\mu = 3.56$; $\sigma = 0.53$) ประชาคมได้เสนอปัญหา ความต้องการของประชาชนในชุมชนต่อ เทศบาล ($\mu = 3.53$; $\sigma = 0.71$) ประชาคมได้เสนอปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการภายในชุมชนต่อ เทศบาล ($\mu = 3.53$; $\sigma = 0.71$) ประชาคมร่วมคิดและตัดสินใจกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ($\mu = 3.51$; $\sigma = 0.69$) ประชาคมได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับการติดตั้ง/ซ่อมแซมไฟฟ้าแสงสว่าง ภายในหมู่บ้าน ตำบล ให้เทศบาลแก้ไขปัญหา ($\mu = 3.42$; $\sigma = 0.82$) ประชาคมได้เข้าร่วมกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ($\mu = 3.38$; $\sigma = 0.74$) ประชาคมได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับการคมนาคม เช่น การก่อสร้างถนนภายในหมู่บ้าน ให้เทศบาลแก้ไขปัญหา ($\mu = 3.26$; $\sigma = 0.80$) ประชาคมร่วมกับเทศบาลในการค้นหาสาเหตุของปัญหาของชุมชน ($\mu = 3.50$; $\sigma = 0.53$) ประชาคมได้เสนอปัญหาเกี่ยวกับการก่อสร้าง/ปรับปรุง/ซ่อมแซมรางระบายน้ำ ภายในหมู่บ้าน ให้เทศบาลแก้ไขปัญหา ($\mu = 3.18$; $\sigma = 0.79$) ประชาคมได้เสนอปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับการส่งเสริมด้านการศึกษาภายในชุมชนต่อ เทศบาล ($\mu = 2.83$; $\sigma = 0.63$)

1.1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.77$; $\sigma = 0.37$) เมื่อจำแนกเป็นรายชื่อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 6 ข้อ และระดับน้อย 3 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ประชาคมได้เข้าร่วมในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติของเทศบาล ($\mu = 3.38$; $\sigma = 0.80$) ประชาคมได้เข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมการรณรงค์ป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ เช่น ร่วมกำจัดลูกน้ำยุงลายภายในครัวเรือนของ เทศบาล ($\mu = 3.36$; $\sigma = 0.97$) ประชาคมได้เข้ารับการอบรมการป้องกันภัย เช่น การอบรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ เทศบาล ดำเนินการ ($\mu = 3.28$; $\sigma = 0.79$) ประชาคมได้เข้าร่วมการดำเนินโครงการพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานของ เทศบาล เช่น โครงการก่อสร้างถนน ฯลฯ ($\mu = 2.57$; $\sigma = 0.60$) ประชาคมได้เข้ารับการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันโรคต่าง ๆ ที่เทศบาลดำเนินการ ($\mu = 2.53$; $\sigma = 0.69$) ประชาคมเข้าร่วมในโครงการหรือกิจกรรมเพื่อการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล เช่น การฝึกอบรม การศึกษาดูงาน ฯลฯ ($\mu = 2.50$; $\sigma = 0.50$) ประชาคมได้เข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมการทำความสะอาด หมู่บ้าน ตำบล ของ เทศบาลจัดขึ้น ($\mu = 2.44$; $\sigma = 0.55$) ประชาคมให้ความร่วมมือในการดำเนินงานของ เทศบาล ($\mu = 2.42$; $\sigma = 0.52$) ประชาคมได้เข้าร่วมการดำเนินกิจกรรมการพัฒนาแหล่งน้ำสาธารณะต่าง ๆ ภายในตำบลของเทศบาล ($\mu = 2.39$; $\sigma = 0.49$)

1.1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.66$; $\sigma=0.31$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 4 ข้อ และระดับน้อย 6 ข้อ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ประชาคมได้รับสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาลในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\mu = 3.44$; $\sigma=0.92$) ประชาคมได้รับสิ่งของ หรือของรางวัล เมื่อท่านเข้าร่วมกิจกรรมกับเทศบาล ($\mu = 3.42$; $\sigma=0.92$) ประชาคมได้รับความรู้จากการฝึกอบรมตามโครงการต่างๆ ของเทศบาล ($\mu = 3.03$; $\sigma=0.75$) ประชาคมได้รับการสนับสนุนด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น จาก เทศบาล ($\mu = 2.92$; $\sigma=0.87$) ชุมชนได้รับการพัฒนาเนื่องจากการสนับสนุนงบประมาณจากทางเทศบาล ($\mu = 2.40$; $\sigma=0.49$) ประชาคมได้รับการช่วยเหลือเมื่อประสบปัญหาภัยธรรมชาติ เช่น ภัยแล้ง ($\mu = 2.29$; $\sigma=0.46$) ประชาคมได้ร่วมศึกษาดูงานที่ทางเทศบาลจัดขึ้น ($\mu = 2.29$; $\sigma=0.46$) ประชาคมได้รับวัสดุ อุปกรณ์ ในการป้องกันภัย เช่น ถังดับเพลิงจาก เทศบาล ($\mu = 2.28$; $\sigma=0.45$) ประชาคมได้รับการส่งเสริมสนับสนุนในการด้านการส่งเสริมอาชีพ เช่น วัตถุประสงค์ งบประมาณ ที่ใช้ในการประกอบอาชีพ ($\mu = 2.28$; $\sigma=0.45$) ประชาคมได้รับประโยชน์จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทาง เทศบาล จัดขึ้น เช่น การจัดการแข่งขันกีฬา ($\mu = 2.22$; $\sigma=0.48$)

1.1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.62$; $\sigma=0.31$) เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง 7 ข้อและอยู่ในระดับน้อย 4 ข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ประชาคมได้เข้าร่วมเป็นกรรมการในการตรวจสอบงานจ้างของเทศบาล เช่น การก่อสร้างต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน ($\mu = 2.86$; $\sigma=0.63$) ประชาคมได้เข้าร่วมในการประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเทศบาลในเรื่องของการให้บริการประชาชน ($\mu = 2.82$; $\sigma=0.66$) ประชาคมได้ติดต่อกับเทศบาลขอยางตลาดเกี่ยวกับผลความคืบหน้าการดำเนิน โครงการพัฒนา ($\mu = 2.82$; $\sigma=0.68$) ประชาคมได้สอบถามผู้รับผิดชอบโครงการเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการพัฒนาท้องถิ่น ($\mu = 2.79$; $\sigma=0.60$) ประชาคมได้เข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาของ เทศบาล ($\mu = 2.78$; $\sigma=0.61$) ประชาคมได้เข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล เช่น งานก่อสร้างถนน การขุดลอกคลอง ฯลฯ ($\mu = 2.74$; $\sigma=0.58$) ประชาคมได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติงานที่ทาง เทศบาลประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ

($\mu = 2.63$; $\sigma = 0.54$) ประชาคมได้ร่วมในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของ เทศบาล ($\mu = 2.44$; $\sigma = 0.50$) ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสของการบริหารงาน ($\mu = 2.33$; $\sigma = 0.47$) ประชาคมได้เข้าร่วมในการติดตามและประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของเทศบาล เช่น งานก่อสร้างถนน การขุดลอกคลอง ฯลฯ ($\mu = 2.33$; $\sigma = 0.47$) ประชาคมได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร การปฏิบัติงานที่ทาง เทศบาลประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทั่วไปรับทราบ ($\mu = 2.29$; $\sigma = 0.46$)

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี เทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่ง ไม่แตกต่างกัน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.86$; $\sigma = 0.26$) เมื่อจำแนกตำแหน่ง พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกตำแหน่ง โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ผู้ใหญ่บ้าน ($\mu = 3.36$; $\sigma = 0.08$) สมาชิกสภา ($\mu = 2.91$; $\sigma = 0.21$) ตัวแทนชุมชน ($\mu = 2.74$; $\sigma = 0.15$)

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ คือ

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า ควรมีการส่งเสริมให้ประชาคมเสนอปัญหาในชุมชนเพิ่มขึ้น และ ควรมีการชี้แจงการบริหารงานของเทศบาลให้ประชาคมรับทราบเพิ่มขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ พบว่า ควรให้ประชาคมเข้าร่วมในกิจกรรม/โครงการต่างๆของ เทศบาลมากขึ้น

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ควรมีการสอบถามความคิดเห็นประชาคมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ เทศบาล

ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล พบว่า ควรประชาสัมพันธ์การรายงานผลการปฏิบัติงานของ เทศบาลให้ประชาคมทราบ โดยทั่วถึง

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

ผลการศึกษา พบว่า ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาคมส่วนใหญ่ได้เคยเข้าร่วมการประชุมเพื่อกำหนดนโยบายการจัดสรรงบประมาณของเทศบาล แต่ยังมีโครงการที่ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ จึงเป็นเหตุให้ประชาคมไม่เห็นความสำคัญของการเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเท่าไรนัก ส่วนในด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ผลการศึกษาในด้านนี้อยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาคมมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องของการพัฒนาท้องถิ่นเป็นเรื่องของเทศบาลที่จะมีการดำเนินการ ซึ่งเทศบาลอาจยังมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาคมเข้าร่วมในการกิจกรรมค่อนข้างน้อย ในด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาคมอาจเล็งเห็นความสำคัญของชุมชนมาก จึงก่อให้เกิดความต้องการพัฒนามากกว่างบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจะเห็นได้ว่าประชาชนยังมีความต้องการงบประมาณในการพัฒนาเพิ่มมากขึ้น และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งจากผลการศึกษา พบว่า การมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ประชาคมยังมีการประสานงานกับเทศบาลเกี่ยวกับผลความคืบหน้าการดำเนินโครงการพัฒนาต่าง ๆ ไม่มากเท่าใดนัก และอาจเป็นไปได้ว่าเทศบาลมีการประชาสัมพันธ์การรายงานการปฏิบัติงานของเทศบาลให้ประชาคมทราบนั้นยังไม่ทั่วถึงเท่าใดนัก ดังนั้นในภาพรวมแล้วการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลยางตลาดจึงอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ เชื้ออุทัย (2553 : 95) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลวังยาว อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามหมู่บ้าน

ผลการศึกษา พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ จำแนกตามตำแหน่งไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อจำแนกตามรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอยู่ 2 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านอยู่ในระดับมาก ส่วนตำแหน่ง สมาชิกสภาและตัวแทนหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตำแหน่ง ตัวแทน

หมู่บ้าน อยู่ในระดับน้อย ส่วนตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภา อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ในขั้นตอนกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล ผู้ใหญ่บ้านมีส่วนสำคัญในการประชาสัมพันธ์และสนับสนุนในการจัดเวทีประชาคม จึงทำให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในระดับมาก แต่ในส่วนของการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ในตำแหน่งตัวแทนหมู่บ้าน ซึ่งผลการศึกษาอยู่ในระดับน้อยนั้น อาจเป็นเพราะว่า ตัวแทนหมู่บ้านมีส่วนในการเข้าร่วมในการเป็นคณะกรรมการต่าง ๆ ค่อนข้างน้อย เช่น คณะกรรมการตรวจงานจ้าง คณะกรรมการติดตามและประเมินผล เป็นต้น

3. ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า เมื่อพิจารณาตามความถี่ที่ผู้เสนอแนะในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการค่อนข้างมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ประชาคมให้ความสำคัญต่อกระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีทั้งสองขั้นตอนนั้นมากกว่ากระบวนการด้านอื่น ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า ทั้งขั้นตอนการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเสนอปัญหาและความต้องการเป็นเรื่องสำคัญที่จะก่อให้เกิดการพัฒนา รวมทั้งในขั้นตอนการปฏิบัติก็เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาของเทศบาลอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการศึกษาไปใช้

ในการศึกษา ระดับการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้ศึกษาได้ข้อมูลเสนอแนะบางประการอันอาจจะเป็นประโยชน์ต่อเทศบาล ดังนี้

เทศบาลตำบลยางตลาด ควรมีการหารูปแบบ วิธีการในการส่งเสริมให้ประชาคมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาล เพื่อให้ประชาคมและประชาชนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลเพิ่มขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ควรให้ประชาคมเข้าร่วมในกิจกรรม/โครงการต่างๆของ เทศบาลมากขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรมีการสอบถามความคิดเห็นประชาคมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของ เทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ควรประชาสัมพันธ์

การรายงานผลการปฏิบัติงานของ เทศบาลให้ประชาคมทราบโดยทั่วถึงและควรมีการจัดอบรม เพื่อพัฒนาศักยภาพในการการทำแผนพัฒนาสามปีเพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาในครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาคมในการจัดทำแผนพัฒนา สามปีเทศบาลตำบลยางตลาด อำเภอยางตลาด จังหวัดกาฬสินธุ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY